

VILANOVA

Avià

Ubicació

Comarca: Berguedà
Lloc/Adreça: Casa Vilanova. Zona Vilamarí. 08610 AVIÀ
Emplaçament: A mig camí entre la casa Codines i Santandreu.

Coordenades:

Latitud: 42.06036
Longitud: 1.81674
UTM Est (X): 402097
UTM Nord (Y): 4657155

Classificació

Número de fitxa: 08011-130
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia: Edifici
Estil / època: Medieval Modern
Segle: XV
Estat de conservació: Regular
Protecció: Legal
Observacions protecció: BPU i ZEA. POUM Avià, DOGC 12/07/2011
Accés: Fàcil
Ús actual: Residencial
Titularitat: Privada
Titular: Ref. cad.: 000300DG05E018
Autor de la fitxa: Maria del Agua Cortés Elía
Data de registre de la fitxa: dl., 21/01/2002 - 01:00

Descripció

La casa està formada per un cos principal i uns coberts que es troben adossats a la façana de ponent. El conjunt s'alça sobre una superfície plana de roca que s'aprofita com a terra de la casa i de l'era, i que es troba lleugerament inclinada de N a S. La casa es va aixecar sobre una part de la roca que ocupa una tercera part de la superfície total de la planta baixa, de manera que la crugia Nord del primer pis és suportada per aquesta base de pedra. La casa, que és de planta quasi quadrangular i teulada a dues vessants, va ser

construïda en diferents etapes, fet que es reflexa en els murs. En un inici la casa estaria formada pel cos que ara queda al centre i al que s'accediria a través d'una porta adovellada d'arc de mig punt oberta al primer pis, ja que l'alçada de la roca permetia salvar el desnivell, i situada a la façana nord. Posteriorment es van afegir dos cossos: un que va ampliar la façana Nord, quedant la porta adovellada a l'interior de la casa; i un altre a la façana de ponent en la que s'obrí una segona porta adovellada, aquesta vegada a nivell de la planta baixa. La fulla de fusta d'aquesta porta té gravada una data: 1772, encara que la fusta és posterior a la construcció de la porta. Més tard, davant d'aquesta mateixa façana es construï un altre cos adossat amb una nova porta amb llinda horitzontal de fusta i una data gravada que no es distingeix, però que sembla posar ANY 1860. Aquest cos és obert pel costat sud a modus de porxo. S'accedeix al pis a través d'una escala amb graons de blocs de pedra ben escairats i sencers, situada després de passar la porta adovellada de la planta baixa. Al pis hi ha una finestra amb festejadors i una fornícula que constituïa la capella a la sala. Aquesta ocupa la meitat sud de la crugia central i comunica pel costat de ponent amb una eixida oberta a migdia. La casa és feta de pedra: les façanes nord i oest amb blocs ben escairats i ben posats amb taulís a les juntures, la façana est és de pedra barrejada i la sud és mig arrebossada. Les parets de les golfes alternen zones de pedra barrejada amb tàpia. A la planta baixa les finestres són petites, espitllerades, mentre que al pis, tan sols les finestres que s'obren a nord i a oest presenten les llindes i muntants de pedra amb una decoració motllurada que s'està perdent per les característiques de la pedra. Els coberts, realitzats també de blocs de pedra, la majoria ben escairats i disposats en filades regulars, es troben adossats a la casa per la façana oest. Al costat sud, i aprofitant el terreny desnivellat que reforça la alçada de la casa, s'obren els horts que havien estat tancats amb murs de pedra seca.

Observacions:

Al costat de la casa pel costat est i aprofitant la mateixa roca sobre la que aquesta s'assenta, hi ha una tina excavada a la roca formant dos clots. Ens referim a ella en una fitxa a part. El propietari de la casa conserva documentació d'aquesta, en concret una carpeta enquadrada en pergamí que conté documentació en paper i pergamí titulada "Actes de la heretat de Vilanova".

Història

El topònim Vilanova fa pensar que aquest fou un antic llogaret romà i que possiblement hi haguessin dues viles, essent aquesta la ubicació de la més nova. La troballa de teules planes amb vora de tipus romà (tegulae) a camps dels entorns de la casa, ens poden confirmar aquesta hipòtesis, tot i que no hem de descartar l'origen medieval ja que a inicis de l'edat mitjana també s'utilitzava aquest tipus de teula que a Vilanova hem trobat barrejada amb ceràmica grisa. Des del segle XVI el mas Vilanova era sota domini i alou del rei, sense censos però amb les servituds normals. La primera notícia documental la trobem en un pergamí de Cal Mas d'Avià datat el 1433, en que s'anomena el mas Vilanova formant terme amb el mas Gurans (aquest últim propietat dels Mas). Al fogatge de 1553 (IGLÉSIES, 1979) es cita a Pere Mas al mas Vilanova dins de la parròquia i terme de Sant Martí d'Avià. A finals del segle XVI el mas era propietat de Felip Graugés, que també posseïa els masos Graugés i Puig d'Obiols. Aquest va deixar el mas en testament a Isabel Sorribes casada amb Esteve Senespleda de Berga, que ho van vendre el 1606 a Mn. Francesc Claris rector de Gironella. L'any 1614 aquest el vengué al seu nebot Nuri

Joan Claris que va testar a favor del seu nét Diego Claris Rocafort. Aquest va fer hereva a la seva germana que va fer hereu el seu fill Joan Bru Claris, advocat de Bagà. Aquest va testar a favor de dos dels seus sis fills: Francesc Xavier i Josep Pasqual Bru i Rou, l'any 1731. El germans van vendre el mas per 1725 lliures l'any 1755 a Ramon Canudas Ballaró i Perramon, propietari del mas Ballaró d'Olvàn, propietat que es manté en l'actualitat. Una mica abans, al 1741, ja s'havia venut el mas a carta de gràcia (hipoteca) per tal d'eixugar els deutes que tenia la família Bru, a la confraria de Santa Eulàlia de la comunitat de Preveres de Berga. Durant el període que el mas era dels preveres es van acumular censals principalment per les obres que la Confraria va fer al mas Vilanova: al 1735 es va fer la teulada nova; entre 1745 i 1753 es van fer diferents reparacions: la porta principal del mas es va fer nova i també una cort pels porcs. Posteriorment els Canudas van realitzar diferents obres de millora: es va allargar l'era el 1884 i el 1886 es van construir dues corts. L'any 1919 van construir una casa nova, la Bauma. Els Canudas van posar masovers a Vilanova des de la compra del mas i fins a l'actualitat. En època en que el mas era dels Claris consta que tenia unit el mas Bretons; possiblement aquest mas fou al lloc on actualment hi ha unes runes d'una antiga casa cap al cantó de ponent de la casa.

Bibliografia

BUSQUETS I CASTELLA, Josep (2001). Els Ballaró. Mecanoscrit. Inèdit.
Cadastre 1767 i Amillament de 1862 d'Avià (Arxiu Municipal d'Avià).
Documentació original del Mas Vilanova (APB).

